

Słowo „rozprawka” to zdrobnienie od „rozprawy”, a więc ‘obszernej pracy naukowej, która omawia jakieś ważne zagadnienie’. Gatunek ten należy zatem do stylu oficjalnego, naukowego, w którym podejmuje się ważny, często kontrowersyjny problem. Rozprawka wiąże się z argumentacją i rzeczowym przedstawieniem dowodów naukowych, faktów. Zawsze wymaga, aby udowodnić jakąś myśl (tezę). Choć w głównej części rozprawki pojawiają się argumenty i dowody, nie należy jej utożsamiać z wypowiedzią perswazyjną, nakłaniającą i emocjonalną, polegającą na tym, że dowodzi się czegoś, aby obalić twierdzenia przeciwnika i wygrać z nim w sporze. Rozprawka raczej uczy poważnej, rzeczowej, przemyślanej argumentacji i racjonalnej sztuki dyskusji.

Już wiesz

Podaj zasady redagowania wypowiedzi o charakterze argumentacyjnym.

Przypomnij sobie treść powieści Aleksandra Kamińskiego *Kamienie na szaniec*.

Kompozycja rozprawki

Rozprawka to dłuższa forma wypowiedzi, w której piszący najpierw przedstawia własne stanowisko w określonej kwestii (zawartej w temacie rozprawki), a następnie uzasadnia swoje zdanie, wykorzystując zgromadzone argumenty poparte konkretnymi przykładami.

W zależności od tego, jak sformułowany jest temat rozprawki, rozróżnia się:

- rozprawkę z tezą;
- rozprawkę z hipotezą.

Rozprawka z tezą

Przykładowy temat:

Napisz rozprawkę, w której udowodnisz, że współczesna młodzież nie dorównuje pokoleniu Alka, Zośki i Rudego.

Rozprawka z hipotezą

Przykładowy temat:

Czy zgadzasz się z twierdzeniem, że współczesna młodzież nie dorównuje pokoleniu Alka, Zośki i Rudego? Kompozycję rozprawki przedstawia następujący schemat:

Rozprawka z tezą	Rozprawka z hipotezą
Wstęp: krótkie przedstawienie tematu rozwińcie głównej myśli, problemu, naświetlenie sprawy	
Przywołanie tezy postawionej w temacie.	Ustosunkowanie się do hipotezy zawartej w temacie i w zależności od przyjętego stanowiska przygotowanie określonego wywodu argumentacyjnego.

Rozprawka z tezą	Rozprawka z hipotezą
Argumentacja potwierdzająca słusność tezy zawartej w temacie.	Wersja A Piszący w pełni zgadza się z twierdzeniem i gromadzi argumenty „za”. Wersja B Piszący zupełnie nie zgadza się z twierdzeniem i gromadzi wyłącznie argumenty „przeciw”. Wersja C Piszący zgadza się z twierdzeniem, ale ma wątpliwości, zajmuje stanowisko „za” i „przeciw”. Gromadzi argumenty i kontrargumenty, by na końcu sformułować tezę wynikającą z jego rozważań.
Zakończenie ogólna myśl (nawiązująca do tematu) nawiązanie do tezy lub hipotezy spójny końcowy wniosek	

O czym warto pamiętać przed redagowaniem rozprawki?

- 1) Rozprawka jest formą wypowiedzi, która wymaga ogromnej dyscypliny myślowej, nie można więc zestawiać przypadkowo zebranych sądów.
- 2) Warto rozprawkę zaplanować (np. jako szkic lub mapę myśli) – zebrać argumenty wraz z przykładami, przygotować również kontrargumenty i ułożyć je w odpowiednim porządku (chronologicznym lub hierarchicznym – od najważniejszych do drugoplanowych).
- 3) Argumenty należy wprowadzać stopniowo – tzn. jeden dłuższy akapit powinien obejmować jeden dowód (wraz z przykładami).
- 4) W uzasadnieniu można wykorzystywać kontrargumenty, czyli argumenty zbijające inne argumenty.
- 5) Należy zadbać, aby przedstawienie naszych własnych sądów było spójne, a użyta argumentacja – logiczna i przekonująca.
- 6) Warto również przygotować (jeśli jest taka możliwość) odpowiednie cytaty z wypowiedzi, które mogą być ilustracją dla argumentów, a także przywołania ze słowników i wydawnictw encyklopedycznych.
- 7) Rozprawka musi się kończyć konkluzją, w której pojawia się odniesienie do tezy.

Szczegółowy plan rozprawki na temat: Czy zgadzasz się z twierdzeniem, że współczesna młodzież nie dorównuje pokoleniu Alka, Zośki i Rudego?

Zakładamy, że piszący zgadza się z twierdzeniem, ale ma wątpliwości, zajmuje stanowisko „za” i „przeciw”. Taki tok rozważań został oznaczony w tabeli jako wersja C.

WSTĘP

My – życie w określonych realiach, sprzyjające warunki rozwoju, czasy pokoju w naszym kraju...

Oni – okrutne czasy wojny, utracone marzenia, lęk przed śmiercią, niepewność...

HIPOTEZA

Współczesna młodzież owszem pod wieloma względami nie dorównuje....., przy czym należy wziąć pod uwagę to, że .....

Ponadto .....

Argumenty Ambicja i upór w dążeniu do celu.	Kontragumenty Alek, Zośka i Rudy to rzeczywiście wyjątkowi ludzie, ale czy wszyscy byli wtedy tacy jak oni? Wśród moich rówieśników ...
Szacunek dla rodziców, uznanie ich autorytetu.	Inne realia życia, relacje rodzinne zmieniły się – sposób zwracania się do rodziców, rodzeństwa jest swobodniejszy, pozbawiony sztucznego dystansu. Ale czy to oznacza, że mniej kochamy naszych najbliższych? Wielu moich rówieśników bardzo ceni wartość rodziny...
Dojrzałość i samodzielność.	Też potrafimy wprawić innych w zdumienie, gdy udajemy się np. w daleką podróż na inny kontynent, z dala od rodziny i ojczyzny. Czy to nie dowód dojrzałości i samodzielności?
Patriotyzm i bezgraniczne poświęcenie dla ojczyzny.	Tyle wiemy o sobie, ile nas sprawdzono

ZAKOŃCZENIE

Podsumowanie rozważań:

Alek, Zośka i Rudy są godni naśladowania, bo walczyli z okupantem, oddawali życie za innych, zachowali człowieczeństwo w nieludzkich warunkach, byli dojrzałi, ambitni, dzielni.

ALE

My też potrafimy dać dowód naszej dojrzałości i wytrwałości.... Świadczy o tym choćby ... Pamiętaj jednak należy o tym, że żyjemy w innych czasach, które...

SFORMUŁOWANIE WNIOSKU

Podsumowując, stwierdzam, że Alek, Zośka i Rudy z pewnością zasługują na podziw. Byli oni ....., jednak stwierdzenie, że my im nie dorównujemy jest przesadzone.

Przecież .....

Poza tym warto podkreślić.....

Argumenty i kontrargumenty

W części argumentacyjnej kompozycja rozprawki może być dwojaka. W tabeli zawarta jest sugestia, by na każdy argument odpowiedzieć kontrargumentem. Taki układ treści zapewni przejrzystość toku rozumowania. Jednak nie zawsze piszący ma tak szeroką gamę kontrargumentów, wtedy lepiej jest przyjąć inny układ treści. Można mianowicie podzielić wywód argumentacyjny na dwie części: pierwsza – zawierająca argumenty „za”, druga zawierająca argumenty „przeciw”, czyli kontrargumenty.

Zamieszczony powyżej plan rozprawki może ulec uproszczeniu, gdy piszący uzna, że zgadza się (lub nie zgadza) z tezą zawartą w temacie i wtedy przedstawia wyłącznie argumentację potwierdzającą słuszność tezy (lub przeczącą tezie). W rozprawce z tezą piszący ma dużo łatwiejsze zadanie, nie musi bowiem podejmować polemiki, a ta wymaga i mądrości, i wyważenia swoich sądów, by nie były one sztuczne i niewiarygodne.

Słownictwo stosowane w rozprawce

W rozprawce przeważa słownictwo, które świadczy o logicznym, rozumowym toku myślenia. Każda myśl powinna wynikać z wcześniejszych. Możesz skorzystać z poniższych podpowiedzi.

Z jakich zwrotów warto korzystać w rozprawce?	
Wstęp	Warto się zastanowić, czy... Zamierzam skupić się na... Najpierw zastanowię się nad znaczeniem... Problem, który chce poruszyć... Warto rozważyć... Powszechnie sądzi się, że... Celem moich rozważań jest...
Argumentacja	Swoją wypowiedź / swoje rozważania rozpocznę od... Punktem wyjścia do moich rozważań jest... Podam jeszcze jeden przykład... Przejdę do kolejnego zagadnienia... Z tego wynika, że... Jest to jeden z dowodów... Stanowisko to potwierdzają również... Nie sposób nie zauważyć, że... Wszystko wskazuje na to, że... Należy nadmienić, że... Jak wynika z przytoczonych argumentów (faktów, dowodów), ... Odniosę się do kolejnego przykładu... Zebrane tu przykłady potwierdzają ... Z tego też powodu... Przywołajmy więc kolejny przykład... W świetle przedstawionych rozważań...

Z jakich zwrotów warto korzystać w rozprawce?	
Podkreślenie subiektywizmu wypowiedzi	Sądzę, że... Uważam, że... Moim zdaniem...
Zwroty zwiększające spójność	toteż, czyli, zatem, bowiem z jednej strony..., z drugiej strony zaś jak wiadomo... odnosząc się do..., mianowicie... nie tylko..., ale także...
Wprowadzanie cytatów, czyichś sądów, opinii	Posłużę się tu przykładem z..., w którym mówi się o... Odzwierciedleniem tego stanowiska są słowa z... Podobnych dowodów dostarczają nam przykłady wypowiedzi... Potwierdza to następujący fragment... Świadczy o tym następujący cytat: ...
Podsumowanie	Podsumowując rozważania, stwierdzam, że... Wszystkie przedstawione przykłady wskazują/pozwalają sądzić, że... Podsumowując,... Na zakończenie warto więc... Spróbujmy podsumować...

Czego unikamy w rozprawce?

1. Argumentów emocjonalnych (np. obrażających)	Nie wiem, czy wszyscy to rozumieją... Szkoda zagłębiać się w tę sprawę, jeśli... Każdy, kto nie uwzględni tych zaleceń (wskazówek, pouczeń), poniesie porażkę. Można przytoczyć jeszcze więcej argumentów, ale nie każdy to zrozumie.
2. Argumentów przedstawiających bardzo subiektywne sądy na temat kogoś albo czegoś jako prawdy ogólne	Jako ludzie czytani zgadzamy się z tym, że czytanie książek jest cenniejszym zajęciem niż słuchanie audiobooków. Wszyscy w XXI wieku doskonale posługujemy się komunikacją elektroniczną. Każdy z nas ma przecież łatwy dostęp do internetu i komputera. Nie trzeba przecież uzasadniać, że poezja pokazuje lepiej świat uczuć i przeżyć niż proza.
3. Argumentów odwołujących się do prawd ogólnych (powszechnie znanych)	Nie będę przecież tego uzasadniać, bo jest to dobrze znany problem. Już od tysięcy lat człowiek szuka odpowiedzi na to pytanie. Język jest najlepszym środkiem komunikacji, więc szkoda czasu na pokazywanie zalet komunikacji przez gesty i obrazy.

1. Argumentów emocjonalnych (np. obrażających)	Nie wiem, czy wszyscy to rozumieją... Szkada zagłębiać się w tę sprawę, jeśli... Każdy, kto nie uwzględnia tych zaleceń (wskazówek, pouczeń), poniesie porażkę. Można przytoczyć jeszcze więcej argumentów, ale nie każdy to zrozumie.
4. Argumentów odwołujących się do czyjejś wiedzy (przekonań)	Nie wiem, czy wszyscy rozumieją moją myśl, ale powtórzę ją raz jeszcze.
5. Argumentów odwołujących się do poczucia czasu, ilości informacji itp.	Mógłbym przytoczyć jeszcze więcej dowodów na poparcie tej tezy, ale nie uda się ich wszystkich zamieścić w tych rozważaniach.

<https://epodreczniki.pl/a/uczymy-sie-redagowac-rozprawke/Dq3DhzaTi>

Podróż niejedno ma imię – uzasadnij prawdziwość takiego stwierdzenia

Niemal każdy człowiek na świecie odbył w swym życiu choć jedną podróż. Dla niektórych była to wędrowka w nieznaną, innym przyszło tułać się z miejsca na miejsce. Słuszne wydaje się twierdzenie, że **słowo** „podróż” może mieć różne znaczenie, co postaram się udowodnić, przedstawiając poniższe argumenty.

wprowadzenie

teza

Po pierwsze podróż może oznaczać poszukiwanie sensu życia. Taką podróż odbył Mały Książę, bohater utworu Antoine'a *de Saint-Exupéry'ego*. Z rozmów z mieszkańcami kolejnych planetoid dowiedział się o ludzkich słabościach, poznał najbardziej charakterystyczne (choć niekoniecznie sensowne) zachowanie ludzi, zaprzyjaźnił się z lisem, nauczył się kochać i zrozumiał, że obiekt miłości nie musi być wyjątkowy, ale staje się taki właśnie dzięki miłości. Na swoją planetę wrócił bogatszy o zdobyte doświadczenia.

argument I

Z kolei dla syna marnotrawnego, bohatera znanej przypowieści biblijnej, podróż okazała się trudnym egzaminem życiowym. Początkowo młodzieniec ten myślał, że mając pieniądze, poradzi sobie bez brata i ojca. Okazało się jednak, że źle wykorzystał otrzymaną swobodę i roztrwonił otrzymaną część majątku, dlatego wraca skruszony do rodzinnego domu. Podróż powrotna staje się dla niego czymś w rodzaju rachunku sumienia, momentem

argument II

Podróż niejedno ma imię – uzasadnij prawdziwość takiego stwierdzenia uświadomienia sobie, co jest w życiu naprawdę ważne.

Inna jeszcze jest podróż podmiotu lirycznego z wiersza „Hymn” Juliusza Słowackiego. Otóż osoba mówiąca w wierszu tęskni za utraconą ojczyzną. To emigrant, który z powodu nostalgii nie może zachwycać się pięknem zachodu słońca. Jego podróż nie jest do końca aktem jego wolnej woli – został z ojczyzny wygnany i z powodów politycznych nie będzie mógł nigdy do niej wrócić. Dla niego przymusowa podróż to w gruncie rzeczy wieczna, samotna tułaczka, uświadamiająca mu, że kto nie ma domu, do którego może wrócić, nie będzie potrafił w pełni cieszyć się światem.

argument III

Jak wynika z przywołanych przeze mnie przykładów, rzeczywiście **słowo „podróż” ma wiele znaczeń**. Sądzę, że każda podróż jest inna, tak jak różni są ludzie, którzy się w nią wybierają.

potwierdzenie tezy